

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

Бесшапошникова Т.В.

викладач;

Школьнік С.Я.

викладач,

*«Харківська гуманітарно-педагогічна академія
Харківської обласної ради*

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ

Сучасні вимоги до освіти в Україні ставлять перед педагогічними кадрами завдання створити підґрунтя для дорослого життя дитини, а саме: сформувати свідомого громадянина своєї країни, розвинути його розумові та фізичні здібності, виявити таланти, зацікавити навчанням, спонукати до творчого мислення. У цьому контексті викладання музичного мистецтва являє собою важливий і надзвичайно специфічний вид педагогічної діяльності, а професійна підготовка вимагає індивідуального підходу та вмілого використання особливих педагогічних технологій.

Багато талану, розуму та енергії вклали у розробку педагогічних проблем, пов'язаних із творчим розвитком особистості, видатні педагоги Ш. Амонашвілі, Б. Асаф'єв, І. Дичківська, Г. Рошаль, Н. Сац, Б. Яворський та інші.

Творчість за своєю сутністю побудована на бажанні зробити щось, що до тебе ніким не було зроблене, або те, що десь існувало, зробити по-новому, у свій спосіб, краще. Інакше кажучи, творче начало у людини – це завжди поривання уперед, до кращого, до прогресу, до удосконалення.

Метою статті є обґрунтування методичних порад вчителю щодо реалізації творчої основи процесу викладання музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі, а саме пробудження в них пізнавальної активності, враховуючи, що виховання творчої особистості є одним з першочергових наукових та практичних завдань сучасної школи. Шкільна програма «Музичне мистецтво» націлює вчителя на виховання в школярів музичної культури як частини загальної духовної культури. У зв'язку з цим особливо важливим є оволодіння мистецтвом своєї професії. З одного боку, урок може бути тільки слуховим доповненням до музичних вражень школярів, з іншого боку, творчий вчитель у змозі зробити зі звичайного уроку інтегроване заняття, яке буде неповторною зустріччю зі справжнім мистецтвом. Сучасний досвід ведення уроку в школі показує, що вчитель має бути справжнім творцем тільки тоді, коли увесь час пов'язує виконавську майстерність та вміння художньо подати навчальний матеріал зі своїм внутрішнім світом та власним ставленням до музичного матеріалу. В художній творчості цінним є тільки те, що пов'язане зі

справжніми переживаннями, почуттями. Це повною мірою може бути віднесено до педагогічного процесу на уроці з музичного мистецтва. Розмова щодо необхідності розвитку в дитини емоційності та творчих здібностей призводить до важливої проблеми: визначення різниці між спеціалістом-творцем та спеціалістом-ремісником. Ця проблема пов'язана з проблемою естетичного виховання. Справжній спеціаліст-творець відрізняється від рядового спеціаліста-ремісника тим, що він працює не тільки за «інструкцією». Ремісник же задовольняється тим, що виконує свою роботу «від і до». Він ніколи не тягнеться до більшого та кращого, не бажаючи обтяжувати себе. Його не можна звинуватити у поганій роботі, але таке формальне ставлення до своєї праці не тільки не просуває життя вперед, а навіть гальмує його. Наявність або відсутність у людини творчого підходу до своєї праці й розрізняє спеціаліста-творця від спеціаліста-ремісника. Це стосується будь-якої професії, тому найважливішим завданням естетичного виховання в школі є розвиток творчих здібностей учнів. Розвинути ці здібності можна на уроках математики, фізики, фізкультури тощо, але найбільш багатогранно та емоційно реалізувати окреслене завдання можна на уроці з музичного мистецтва. Важлива роль в цьому належить особистості вчителя. Вважаємо, що для уроку музичного мистецтва психологічної, технічної, інтелектуальної, професійної підготовки замало. Необхідно підготуватися до уроку ще й емоційно. Особливо важливим є вміння знайти правильний тон уроку. Поняття «знайти правильний тон» подання музичного матеріалу здавна має місце в мистецтві. Знайти правильний тон для кожного уроку – є одним із найскладніших завдань підготовки вчителя в наш час. Беручи до уваги метод К. Станіславського, застосовуючи його в педагогічній практиці вчителя музичного мистецтва, корисним стане в пригоді використання «прийому ототожнення», тобто синтезу свого «я» з образом музичного твору. Цей прийом передбачає не тільки попередню роботу над музичним твором, але й знання епохи, історії створення, художнього контексту, а також органічне «прожиття» вчителем художнього образу твору. Тільки тоді може мати місце справжнє спілкування між учнями та вчителем. Для вчителя музичного мистецтва дуже важливим є бути виразним у всіх своїх проявах почуттів та емоцій. У зв'язку з цим треба не боятися визначати словами, виразними жестами, мімікою те, що є важливим у творах мистецтва – красу, тонке мереживо образів. Спілкування є спільною творчою діяльністю учнів та вчителя з метою більш повного розкриття життєвого змісту музики, досвіду моральних відношень, відображених у ній. На уроках вчитель використовує багато видів музичної діяльності, а саме: сприйняття музики, вокально-хорове виконання, імпровізацію, пластичне інтонування, інструментальне музикування. З перших уроків учитель починає виховувати в учнів вміння слухати та аналізувати музику.

Творчість дітей базується на яскравих музичних враженнях. Під час слухання музики учень завжди чує не тільки те, що хотів висловити композитор у своєму творі, але й те, що під її впливом народжується в дитячій свідомості. Для творчого розвитку школярів корисним на уроці музичного мистецтва буде такий прийом: під час прослуховування музичного твору не повідомляти його

назву, а у процесі евристичної бесіди спонукати учнів до самостійного визначення характеру музики, а вже потім – відтворення назви. Не можна нав'язувати слухачам власні уявлення в процесі визначення назви програмового твору, натомість треба поживлявати творчу уяву.

Реалізації завдань з виховання творчої індивідуальності великою мірою сприяє вокально-хорове виконання пісень. Ця діяльність викликає різноманітні емоційні враження, які дають поштовх для розвитку учня як творчої, духовної особистості. Серед різноманітних, у тому числі творчих завдань у вокально-хоровому музикуванні, можна назвати такі: виразна вимова тексту пісні, порівняння поетичної інтонації з мелодійною лінією, чисте інтонування, залучення ігрових моментів. Репертуар для співів на уроках музичного мистецтва містить в собі три розділи: народні пісні, класичні твори, пісні вітчизняних та зарубіжних композиторів. У межах опрацювання цих розділів перед учнями ставляться актуальні проблеми та розкриваються загальнолюдські теми. Готуючись до занять, учитель повинен осмислити методику викладу матеріалу, обдумати прийоми реалізації завдань щодо засвоєння того чи іншого музичного твору. Окрім розвитку музичного слуху та пам'яті, почуття ритму та ладу, слід використовувати імпровізацію як методичний прийом в роботі з учнями. Імпровізація – це один із шляхів розвитку творчих здібностей учнів. Вона проходить через увесь урок, через усю музичну діяльність школярів. Найвищим проявом педагогічної майстерності є імпровізаційний засіб ведення уроку, заняття має бути вільним від штампів. Вокальна імпровізація має на меті відпрацювання інтонаційного та ладового слуху, розвиток творчої фантазії. Вчитель може запропонувати учневі продовжити почату мелодію та завершити її. Також імпровізація може бути пов'язана зі зміною ритму, динаміки, темпу. Дуже корисними є спільні роздуми вчителя та учнів про те, яке виразно-зображувальне навантаження має музичний твір. Доречною є презентація музичних творів для учнів із використанням рухів за текстом, інсценуванням. Одним із емоційних засобів вираження образу та змісту музичного твору є пластичне інтонування: жест, рух, пластика мають особливу властивість узагальнювати емоційний стан. Тому дуже цінною є здатність вчителя знайти такі рухи, які б мали точніше виразити душевний стан. За допомогою рухів можна в деяких випадках органічно та зрозуміло передати характер музики. Такі рухи можуть бути різноманітними: від плавного низхідного руху руки до імітації гри на музичних інструментах, від похитування тулубом до танцю, від легкого кроку до хороводу. Частіше за все діти чекають показу варіанту пластичного виразу від учителя. В таких випадках слід учням допомогти підказками, натяками, спонукаючи їх до вільної творчості.

Інструментальне музикування – це творчий процес сприйняття музики через гру на доступних дітям музичних інструментах. Таке музикування тісно пов'язане зі слуханням музики, вокально-хоровим виконанням, імпровізацією. Вчитель має допомогти учню вибрати музичний інструмент, який найбільш відповідає стилю та образу музичного твору, також допомагає вихованцю знайти прийом виконання. Починається дитяча творчість з обстеження

звукових можливостей музичних інструментів, а як підсумок – програвання твору вчителем на фортепіано в супроводі маленького дитячого оркестру. З великою увагою, при абсолютній тиші, діти слухають своїх однокласників – учнів музичних шкіл, коли ті виконують класичні твори прямо на уроці музичного мистецтва. В старших класах творчість учнів проявляється в виконанні власних або бардівських пісень під акомпанемент гітари.

Таким чином, як не можна зайти в одну річку двічі, так не можна провести два однакових уроки. На творчий пошук учителя надихають самі діти, різноманітність особистостей в кожному класі. Виховання творчої особистості – один із базових принципів сучасної педагогіки. Вчителі музичного мистецтва в своїй професійній діяльності повинні посилатися на цей принцип, використовуючи творчі задатки дитини та її природні нахили.

Список використаних джерел:

1. Амонашвили Ш.А. Размышление о гуманной педагогике // Москва, 1996. – 189 с.
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність // Київ: Вища школа, 1997. – 349 с.
3. Станиславский К.С. Моя жизнь в искусстве // Москва: Искусство, 1954. – Т. 1, 302 с.

Кузло Н.М.

асистент,

*Національний університет водного господарства
та природокористування*

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЯСНЮВАЛЬНИХ ЗАПИСОК ДО АМЕРИКАНСЬКИХ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

Вивчення професійно-орієнтованої англійської мови відповідно до сучасних потреб суспільства є актуальним завданням сьогодення для студентів будівельних спеціальностей. Вправи у сучасних навчальних виданнях з англійської мови для майбутніх інженерів-будівельників розроблені в межах тематичних циклів, що стосуються об'єктів, суб'єктів, будівельних матеріалів, процесів на будівництві. Проте не розроблено вправи до реальних іноземних будівельних проектів, за якими майбутній інженер-проектант може працювати у майбутньому в рамках міжнародної співпраці, стажувань чи роботи за кордоном. Нами здійснено лінгвістичний аналіз пояснювальних записок до 9 будівельних проектів промислових та житлових будівель провідних американських будівельних компаній для того, щоб визначити їх найтипівіші лексико-граматичні кластери та особливості.

Для лінгвістичного аналізу обрані невеликі тексти загальних пояснювальних записок, які стосуються всіх компонентів проекту: креслення-розпланування, план поверху, розрізу, фасаду. Лінгвістичний аналіз здійснено за принципами, які запропоновані І. М. Кочан та поділено на лексичний, морфологічний, синтаксичний [1]. Синтаксичний аналіз доповнено виділенням